Dosarul nr. 2a-3307/23
(2-19077552-02-2a-25082023)
Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), judecător Andrei Ojoga

D E C I Z I E

31 octombrie 2023 mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ
al Curţii de Apel Chişinău

În componenţa:
Preşedintele completului, judecător Nelea Budăi
Judecătorii: Iurie Cotruță și Ion Țurcan
Grefier: Elena Mortu

examinând, în ședință publică, cererile de apel declarate de avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile și de SA „Tutun-CTC” împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, emisă la cererea de chemare în judecată depusă de Todiraș Vasile împotriva SA „Tutun-CTC”, intervenient accesoriu Casa Națională de Asigurări Sociale privind încasarea sumelor,

a c o n s t a t a t :

La 21 februarie 2019, Vasile Todiraș a depus cerere de chemare în judecată împotriva SA „Tutun-CTC”, solicitând încasarea sumei restante formate din aprilie 2018 și până în prezent în mărime de 137487,6 lei cu continuarea achitării lunare a sumei de 11457,3 lei până la vârsta de pensionare și a sumei de 5000 lei pentru cheltuielile de asistență juridică.

În susținerea cererii s-a indicat că, la *****, conform ordinului de angajare în câmpul muncii *****, Vasile Todiraș a fost angajat în calitate de *****. La 13 septembrie 2001, s-a produs un accident grav de muncă înregistrat conform încheierii Inspectoratului teritorial pentru protecția muncii privind accidentul de muncă și procesul-verbal nr.003/2001 de cercetare a accidentului de muncă, accidentul fiind înregistrat la SA „Tutun-CTC” în urma căruia Vasile Todiraș și-a pierdut capacitatea de muncă și s-a ales cu grad de invaliditate ***** conform certificatului seria EHE nr. *****și conform certificatului seria EM nr. *****emis de către Casa Națională de Asigurări Sociale. Vasile Todiraș necesită o îngrijire permanentă.

Conform legitimației seria CN *****29261 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ciocana, se atestă gradul de invaliditate ***** pe viață a lui Vasile Todiraș.

Potrivit procesului-verbal nr. 49 din 02 aprilie 2002, al ședinței administrației și a comitetului sindical al SA „Tutun-CTC” din or. Chișinău s-a decis de a diviza gradul de vinovăție în baza accidentului de muncă a lui Vasile Todiraș. Astfel, a fost recunoscută vinovăția întreprinderii în proporție de 75% și a accidentului în proporție de 25%, din care a fost constatat că 95% se consideră cifra de pierdere a capacității de muncă.

Prin urmare, prin ordinul nr. 140 din 22 aprilie 2002 a fost ordonată concedierea lui Vasile Todiraș în necorespunderea muncii efectuate ca urmare a stării sănătății ce împiedică la continuarea activității respective și achitarea indemnizației unice din contul salariului lunar, pentru fiecare procent de pierdere a capacității de muncă profesională, ce se echivalează cu 42960 lei (salariul mediu pe teritoriul Republicii Moldova pentru ianuarie 2002, 572,80 x 75%).

Conform certificatului privind indemnizația de dizabilitate calculată și achitată lui Vasile Todiraș de către SA „Tutun CTC”, au fost achitate indemnizațiile până în 2 martie 2018, respectiv din aprilie 2018 și până în prezent nu au fost achitate indemnizații. Reieșind din cele expuse solicită admiterea prezentei acțiuni.

La 23 septembrie 2020, partea reclamantă a depus prin intermediul Direcției evidență și documentare procesuală o cerere de concretizare a cerințelor (f.d. 81-81 verso), solicitând încasarea indemnizației pentru dauna sănătății în mărime de 470223,79 lei, încasarea daunelor materiale în legătură cu neachitarea indemnizației în sumă de 90768 lei și încasarea prejudiciului moral în mărime de 100000 lei.

În susținerea cererii a indicat că, de către partea pârâtă în ședința de judecată au fost prezentate probe vis-a-vis de modul de calcul și cuantumul indemnizației de cauzare a daunei sănătății, astfel temei pentru acest calcul îl constituie salariul mediu pe țară.

Conform notei contabile din 01 aprilie 2016, nr. 4/04 din 01 aprilie 2017 a efectuat calculul pentru perioada anilor aprilie 2018 – septembrie 2020. Astfel, indemnizația neachitată pentru această perioadă constituie 470223,79 lei, sumă pe care nu a încasat-o datorită refuzului administrației SA „Tutun-CTC”.

Concomitent, specifică că, lunar conform extrasului medical atașat are nevoie și le procură de sine stătător consumabile medicale necesare pentru întreținerea vieții, astfel lunar cheltuielile sale constituie 2928 lei, iar pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020 a cheltuit 90768 lei pentru procurarea acestora, conform înscrisurilor anexate. Aceste consumabile erau cumpărate de dânsul din contul surselor financiare ale indemnizației achitate de SA „Tutun-CTC”.

În perioada cât nu a fost achitată această indemnizație, cheltuielile date au fost suportate din resursele financiare ale soției sale și din sursele financiare ale rudelor apropiate, deoarece alte surse nu are și nici statul nu asigură persoanele de genul

său cu consumabile necesare. Nu poate reda suferințele sale, și nici celui mai mare dușman nu dorește să treacă prin ceea ce a trecut el în această perioadă. Din aceste considerente solicită încasarea măcar a 100000 lei drept daună morală.

Administrația SA „Tutun-CTC" ilegal l-a privat de dreptul de a trăi cumva, în starea în care se află este nevoit să caute surse financiare pentru a-și procura minimul necesar pentru întreținerea vieții. Reieșind din cele expuse solicită admiterea integrală a prezentei cereri de concretizare a cerințelor.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, a fost admisă în parte cererea de chemare în judecată. S-a încasat de la SA Tutun CTC (IDNO *****) în beneficiul lui Vasile Todiraș (IDNP *****) suma de 426625,38 lei (patru sute douăzeci și șase mii șase sute douăzeci și cinci lei, treizeci și opt bani) cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020. În rest, cerințele formulate au fost respinse ca neîntemeiate.

S-a încasat de la SA „Tutun-CTC" (IDNO *****) în beneficiul statului suma de 12798,76 lei (doisprezece mii șapte sute nouăzeci și opt lei, șaptezeci și șase bani) cu titlu de taxă de stat și suma de 69,50 lei (șaizeci și nouă lei, cincizeci bani) cu titlu de cheltuieli suportate de instanța de judecată în legătură cu soluționarea cauzei.

La 10 ianuarie 2023, avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, cu casarea în partea respingerii cerinţelor de încasare a indemnizației pentru perioada anilor octombrie 2020 - decembrie 2022 cu pronunţarea în acest capăt de cerere a unei noi decizii de admitere și încasare a îndemnizației în beneficiul lui Todiraş Vasile în sumă totală de 788132,49 lei pentru perioada anilor 2012 - 31.08.2023.

În şedinţa din 27 decembrie 2022, a fost pronunţată hotărârea 2-3004/19 la cererea reclamantului Todiraş Vasile vs Tutun CTC privind încasarea venitului ratat prin pierdere a capacităţii de muncă - soluţie cu care nu a fost de acord în partea respingerii parţiale - şi pe care a atacat-o în ordine de apel.

Motivele apelului se rezumă la erorile produse în calcule după aducerea la cunoştinţă a hotărârii motivate şi dispozitivului hotărârii, şi anume: temei de respingere parţială a solicitărilor reclamantului Todiraş Vasile pentru perioada 2020-2023, în hotărârea contestată nu este indicat, iar în acest sens hotărârea se prezintă a fi una nemotivată.

Normele dreptului material sânt aplicate corect din partea instanţei de fond, în acest context ne-existând temei pentru modificare.

În plan de efectuare a calculelor - este aplicat eronat temeiul de calcul aplicabil formulei de calcul - salariul mediu pe economie, astfel producându-se o eroare în calcul ce a adus la devierea sumelor încasate - circumstanţă care se elucidează prin calculele anexate, prin urmare cuantumul cerinţelor de încasare a

daunelor materiale urmează a fi încasat conform calculelor anexate la apelul motivat în sumă totală de 788132,49 lei.

La 27 septembrie 2023, SA ,,Tutun-CTC" a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

În motivarea cererii de apel a invocat că motivarea instanţei, în linii generale, se bazează pe ignorarea argumentelor reclamantului şi formarea unei proprii interpretări a prevederilor legale - fără suport legal. Lipsa bazei legale şi nemotivarea calculului pagubei încasate de instanţa de judecată.

În hotărârea contestată instanţa de fond a utilizat următorul mecanism de calcul al pagubei pentru pierderea capacităţii de muncă: având în vedere capacitatea de muncă pierdută în proporţie de 95% şi gradul de vinovăţie al ambelor părţi, instanţa de judecată concluzionează necesar de a încasa din contul pârâtului în beneficiul reclamantului compensaţia viageră restantă, şi anume în cuantum de 426625,38 lei pentru perioada aprilie 2018 - septembrie 2020. Suma ce urmează a fi încasată cu titlu de compensaţie a pagubei produse în urma accidentului de muncă poate fi descifrată după cum urmează.

Salariile medii pe economie pentru anul 2017 a fost stabilit în cuantum de 5 600 lei; pentru anul 2018 = 6 150 lei; pentru anul 2019 = 6975 lei şi pentru anul 2020 = 7953 lei.

Anul 2018 (aprilie 2018 - martie 2019) 5600 lei: 519,2 lei = 10,7858 lei; 10,7858 lei x 1973,83 lei = 21289,33 lei; 289,33 lei x 95% = 20224,8635 lei; 20224,86 lei - 7431,19 lei (pensie şi indemnizaţie primită de la CNAS = 2849,67 lei + 4 581,52 lei) = 12793,67 lei; 12 luni x 12 793,67 lei = 153524,04 lei.

Anul 2019 (aprilie 2019 - martie 2020) 6150 lei: 519,20 lei = 11,8451 lei; 11,8451 lei x 1973,83 lei = 23380,2137 lei; 23380, 2137 lei x 95% = 22211,20 lei; 22211,20 - 7904,83 lei (pensie şi indemnizaţie primită de la CNAS = 3 080,49 lei + 4824,34 lei - 14306,37 lei; 12 luni x 14306,37 lei = 171.676,44 lei.

Anul 2020 (aprilie 2020 - septembrie 2020) 6975 lei: 519,20 lei = 13,4341 lei; 13,4341 lei x 1 973,83 lei = 26516,6296 lei; 26516,6296 lei x 95% = 25190,7981 lei; 25190,7981 lei - 8 286,64 lei (pensie şi indemnizaţie primită de la CNAS =3229,28 lei + 5 057,36 lei) = 16904,15 lei; 6 luni x 16 904,15 lei = 101424,90 lei.

Astfel, 153524,04 lei + 171676,44 lei + 101 424,90 lei = 426625,38 lei."

Totodată, este de menţionat faptul că instanţa nu a indicat care este baza legală al unui asemenea mecanism de calcul al pagubei pentru pierderea capacităţii de muncă. Aparent, metoda de calcul a fost ,,împrumutată" din cererea de concretizare a cerinţelor a reclamantului, însă cu unele deosebiri. Însă, important este faptul, că nici reclamantul nu indică baza legală a calculului său: nici instanţa nu a menţionat din care lege a luat anume această formulă de calcul a pagubei în urma accidentului de muncă pentru a încasa în final suma de 426625,38 lei, dar nici

reclamantul nu a indicat legea de unde rezultă metoda de calcul a pagubei pe baza căreia a solicitat 470223,79 lei.

Indicarea bazei legale a metodei de calcul a pagubei este deosebit de importantă pentru a convinge părţile că suma încasată de la pârât nu este una arbitrară. Nici CNAS în referinţa sa nu a menţionat o asemenea metodă de calcul. Susţine, că o descifrare detaliată a tuturor operaţiunilor matematice efectuate de instanţă, precum şi a consecutivităţii lor era absolut necesară.

Caracterul arbitrar al metodei de calcul a pagubei poate fi observat, de exemplu, în faptul că, pe de o parte, instanţa afirmă că ,,Având în vedere capacitatea de muncă pierdută în proporţie de 95% şi gradul de vinovăţie al ambelor părţi, instanţa de judecată concluzionează necesar de a încasa din contul pârâtului... ”, însă din calculul realizat de instanţă nu se vede cum instanţa a ţinut cont de gradul de vinovăţie al reclamantului Todiraş Vasile, care a este responsabil în proporţie de 25% de accidentul de muncă. În calculul pagubei se observă indicatorul de ”95%”, ceea ce demonstrează că s-a ţinut cont de gradul pierderii capacităţii de muncă a reclamantului, dar nu se observă indicatorul de ,,25%”, care ar demonstra că s-a ţinut cont de gradul de vinovăţie a reclamantului în cauzarea accidentului de muncă.

Pe de altă parte, omisiunea instanţei de a indica sursa legală a metodei de calcul a pagubei rezultate din pierderea capacităţii de muncă şi a explica toate operaţiunile matematice efectuate pentru a ajunge la suma încasată de la pârât înseamnă că hotărârea instanţei este una nemotivată, care este un alt temei de casare a hotărârii instanţei de fond.

Este de obligaţia instanţei de a se pronunţa asupra argumentelor decisive pentru soluţia pe caz, care pot să conducă la o altă soluţie dacă ar fi fost acceptate (Ruiz Torija c. Spaniei, § 30; Hiro Balani c. Spaniei, § 28), argumentelor de bază în speţă (Buzescu c. României, § 67), şi pretenţiilor cu privire la respectarea drepturilor fundamentale ale omului (Wagner şi J.M. W.L. c. Luxembourg, § 96).

Metoda de calcul a pagubei rezultate din pierderea capacităţii de muncă în urma accidentului de muncă utilizată de instanţa de judecată în cauza Todiraş Vasile v. Tutun CTC este contrară practicii judiciare în materia dată.

În cauza, Ponomari Pavel împotriva ÎM Regia ,,Apă-Canal Bălţi” (Dosarul nr. 2ra-1994/21, Decizie CSJ din 09.02.2022) cu privire la stabilirea gradului de vinovăţie în producerea accidentului de muncă, obligarea la plata indemnizaţiei unice pentru reducerea capacităţii de muncă, stabilirea compensaţiei lunare viagere, repararea prejudiciului moral şi încasarea cheltuielilor de judecată, Curtea Supremă de Justiţie a statuat: având în vedere că în acţiunile persoanelor culpabile de producerea accidentului de muncă sunt prezente elementele componente ale răspunderii mixte, în circumstanţele descrise, instanţa de recurs a găsit corectă concluzia primei instanţe că gradul de vinovăţie a părţilor în producerea

accidentului de muncă constituie 50 % pe seama lui Pavel Ponomari şi 50 % pe seama ÎM Regia „Apă-Canal Bălţi”. În conexiunea celor relatate, având în vedere faptul că în rezultatul accidentului de muncă lui Pavel Ponomari i-a fost redusă capacitatea de muncă în proporţie de 65 %, instanţa de recurs conchide că prima instanţă într-un mod justificat a ajuns la concluzia de a încasa din contul ÎM Regia „Apă-Canal Bălţi” în beneficiul lui Pavel Ponomari indemnizaţia unică pentru reducerea capacităţii de muncă în mărime de 164124 lei calculată după formula (65% x 5050 de lei = 328250 de lei - 50 %). Astfel fiind, reieşind din capacitatea de muncă pierdută a lui Pavel Ponomari în proporţie de 65% şi gradul de vinovăţie al ambelor părţi, prima instanţa justificat a concluzionat de a încasa din contul ÎM Regia „Apă-Canal Bălţi” în beneficiul lui Pavel Ponomari compensaţia viageră în mărime de 1518,11 de lei lunar, începând cu data producerii accidentului de muncă din 3 mai 2016, calculată după formula (4671,13 de lei (salariul mediu lunar) - 35% = 3036,23 de lei - 50 % = 1518,11 de lei).

Din cele constatate de CSJ în cauza Ponomari Pavel împotriva IM Regia „Apă-Canal Bălţi este evident că instanţa de fond a folosit o metodă de calcul, care nu numai că este arbitrară şi fără suport legal, dar şi încă este contrară practicii stabilite de instanţa judiciară supremă a Republicii Moldova. Îmbogăţire fără justă şi neechitatea sumei încasate de instanţă cu titlu de pagubă pentru compensarea venitului ratat sub formă de salariu nerealizat în urma accidentului de muncă.

Prin încasarea sumei de 426625,38 lei instanţa de fond a admis o îmbogăţire fără justă cauză, deoarece suma încasată nu este una echitabilă.

În conformitate cu art. 196 alin. (1) şi (2) Codul muncii (în vigoare la momentul adresării reclamantului în instanţă precum şi pe parcursul perioadelor pentru care se solicit încasarea pagubei), în caz de vătămare a sănătăţii sau deces al salariatului ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, salariatului i se compensează salariul (venitul) nerealizat, precum şi cheltuielile suplimentare pentru reabilitarea medicală, socială şi profesională în legătură cu vătămarea sănătăţii, sau familiei defunctului i se compensează cheltuielile legate de deces. Mărimea şi condiţiile acordării garanţiilor şi compensaţiilor prevăzute la alin. (l) sunt stabilite de legislaţia în vigoare. Prin urmare, legea îi garantează victimei unui accident de muncă compensarea salariului (venitul) nerealizat - nu mai mult. Astfel, venitul nerealizat ia forma salariului neîncasat de către victima accidentului de muncă din cauza imposibilităţii de a continua munca şi a încasa salariu în măsura în care a făcut-o până la accidental de muncă, încasarea unor sume superioare salariului nerealizat ar echivala cu o îmbogăţire fără justă cauză.

Din calculul realizat de instanţa de fond observă că instanţa a încasat: pentru perioada aprilie 2018 - martie 2019, suma de 153.524,04 lei sau 12793,67 lei lunar net, în timp ce salariul mediu pe ţară indicat de instanţă a fost de 5600 lei. Astfel, instanţa a încasat nimic mai mult decât 2,29 salarii medii pe ţară în perioada

respectivă. Pentru perioada aprilie 2019 - martie 2020, s-a încasat suma de 171.676,44 lei sau 14306,37 lei lunar net, în timp ce salariul mediu pe ţară indicat de instanţă a fost de 6150 lei. Astfel, instanţa a încasat nimic mai mult decât 2,33 salarii medii pe ţară în perioada respectivă, pentru perioada aprilie 2020 - septembrie 2020, s-a încasat suma de 10 424,90 lei sau 16904,15 lei lunar net, în timp ce salariul mediu pe ţară indicat de instanţă a fost de 6975 lei. Astfel, instanţa a încasat nimic mai mult decât 2,43 salarii medii pe ţară în perioada respectivă. Instanța a încasat din contul pârâtului, nu salariul nerealizat, dar o sumă mai mult decât dublă comparativ cu salariul mediu pe ţară din perioadele de referinţă.

Apelantul accentuează că reclamantul, activând în calitate de ***** până la accidentul de muncă, a încasat, graţie instanţei, un salar ,,nerealizat" mai mare decât salariul unui procuror sau judecător.

De asemenea, a invocat citarea de instanţă în textul hotărârii a unor legi/norme legale abrogate. La pagina 9 a hotărârii sale instanţa motivează: ,,Potrivit art. 32 alin. (2) al Legii nr. 625/1991 cu privire la protecţia muncii, angajatului, căruia i s-a stabilit gradul de reducere a unei îmbolnăviri profesionale, i se plăteşte din contul întreprinderii care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru îmbolnăvirea profesională, pe lîngă despăgubirea stabilită de lege, o indemnizație unică, luîndu-se ca bază un salariu mediu lunar din Republica Moldova pentru fiecare procent de pierdere a capacităţii profesionale de muncă, dar nu mai puţin de un salariu anual al accidentatului. Plătirea indemnizațiilor unice persoanelor care au dreptul la aceasta o efectuează întreprinderea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru îmbolnăvirea profesională în modul stabilit de Guvernul Republicii Moldova."

Astfel, a menționat că Legea nr. 625/1991 cu privire la protecţia muncii a fost abrogată la 30.05.2008 prin Legea R. Moldova nr.280-XVl din 14.12.2007 (Monitorul Oficial nr.94-96/349 din 30.05.2008). Astfel, art. 32 alin. (2) al Legii nr. 625/1991 cu privire la protecţia muncii, citat de instanţă, a fost abrogat cu 10 ani înainte de adresarea reclamantului în instanţa de judecată. Astfel, fundamentarea unei hotărâri judecătoreşti pe o normă abrogată indică asupra caracterului ei arbitrar.

Aplicarea retroactivă a legii. Instanţa de fond şi-a fundamentat hotărârea pe art. 2028, art. 2029, 2034 Cod civil - în redacţia în vigoare din 01 martie 2019, pe când cererea de chemare în judecată a fost depusă la 21 februarie 2019, inclusiv pentru a încasa anumite sume, începând cu luna aprilie 2018. Astfel, instanţa i-a dat forţă retroactivă Codului civil în redacţia în care era în vigoare începând cu 01 martie 2019 pentru a încasa o pagubă rezultată dintr-un accident de muncă, care a avut loc pe 13.09.2001, precum şi pentru a încasa anumite sume pentru perioade anterioare intrării în vigoare a noii redacţii a Codului civil.

În ansamblu, reieşind din deficienţele în raţionamentele instanţei la motivarea soluţiei sale, plus omisiunile de a examina argumentele fundamentale pentru soluţionare cauzei, însoţită de o ingerinţă neproporţională în dreptul fundamental la proprietate a pârâtului, apelantul, conform prevederilor articolelor 356, 357, 360, 385 solicită admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Todiraş împotriva SA „Tutun-CTC", intervenient accesoriu Casa Naţională de Asigurări Sociale privind încasarea sumelor; emiterea unei decizii de respingere a acţiunii reclamantului.

La 25 august 2023, conform Fișei de repartizare a dosarului, cauza în ordine de apel a fost repartizată spre examinare judecătorului raportor – Nelea Budăi.

În ședința de judecată, reprezentantul reclamantului/apelant Todiraș Vasile, avocatul Filip Igor, a solicitat admiterea cererii de apel depuse în interesele lui Todiraș Vasile și respingerea cererii de apel depuse de SA „Tutun-CTC".

În ședința de judecată, reprezentantul pârâtului/apelant SA „Tutun-CTC", avocatul Grosu Vladimir, a solicitat admiterea cererii de apel depuse în interesele SA „Tutun-CTC" și respingerea cererii de apel depuse de reprezentantul apelantului Todiraș Vasile, avocatul Filip Igor.

În ședința de judecată, reprezentantul intervenientului accesoriu Casa Națională de Asigurări Sociale, fiind înștiințată legal, nu s-a prezentat și nu a invocat careva motive.

În conformitate cu prevederile art. 379 alin. (2) Cod de procedură civilă, neprezentarea în şedinţa de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanţilor acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citaţi legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului. Astfel, Colegiul civil consideră necesar de a examina cauza în lipsa părții neprezente.

Audiind explicaţiile participanţilor prezenţi la proces, analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii, prin prisma argumentelor invocate de părţi şi a materialelor din dosar, Colegiul civil consideră că apelurile declarate de avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraş Vasile şi de SA „Tutun-CTC" pasibile admiterii, reieşind din considerentele ce succed.

În conformitate cu prevederile art. 362 alin. (1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Colegiul civil constată că apelul declarat de avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile la 10 ianuarie 2023, a fost declarat în termenul stabilit de lege, în condițiile în care hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) a fost pronunțată la 27 decembrie 2022 (f.d. 164).

De asemenea, Colegiul civil reține că apelul declarat de SA „Tutun-CTC" la 24 ianuarie 2023, a fost declarat în termenul stabilit de lege, în condițiile în care

hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) a fost pronunțată la 27 decembrie 2022 (f.d. 168).

În conformitate cu art. 385 lit. b), c) al Codului de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să modifice hotărîrea primei instanţe, să admită apelul şi să caseze integral sau parţial hotărîrea primei instanţe, emiţînd o nouă hotărîre.

Conform prevederilor art. 118 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

Articolul 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, statuează că instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acţiunii.

În conformitate cu prevederile art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din conţinutul celor relatate, Colegiul civil reţine că sarcina instanţei de apel derivă din dispoziţiile art. 373 alin. (1), (2) și (5) Codul de procedură civilă, în condiţiile în care instanţa de fond a soluţionat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acţiunii în raport cu concluziile reţinute de către aceasta.

Instanţa de apel menționează că art. 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justiţiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligaţiei instanţelor de judecată de a-şi argumenta hotărârile adoptate

din perspectiva unei analize ample a circumstanţelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicţii între motivare şi dispozitiv, constituie o garanţie pentru justiţiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

În opinia Colegiului civil, prima instanță a ținut cont de aceste deziderate și a adoptat o hotărâre bazată pe fundament temeinic și materialul probator administrat.

În corespundere cu prevederile art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanţă judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertăţile şi interesele legitime.

În corespundere cu prevederile art. 7 al Codului civil, (1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare. (2) Legea nouă este aplicabilă situaţiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare. (3) De la data intrării în vigoare a legii noi, efectele legii vechi încetează, cu excepţia cazurilor în care legea nouă prevede altfel.

Potrivit art. 8 alin. (1), (2) Cod civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), drepturile şi obligaţiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deşi nu sînt prevăzute de lege, dau naştere la drepturi şi obligaţii civile, pornind de la principiile generale şi de la sensul legislaţiei civile. (2) Drepturile şi obligaţiile civile apar: a) din contracte şi din alte acte juridice; f) în urma cauzării de prejudicii unei alte persoane; h) în urma altor fapte ale persoanelor fizice şi juridice şi a unor evenimente de care legislaţia leagă apariţia unor efecte juridice în materie civilă.

Potrivit art. 9 alin. (1) Cod civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligaţiile cu bună-credinţă, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credinţă se prezumă pînă la proba contrară.

În corespundere cu art. 10 alin. (1) al Codului civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară.

Conform art. 11 al Codului civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), apărarea dreptului civil se face prin: a) recunoaşterea dreptului; g) repararea prejudiciilor l) alte căi prevăzute de lege.

Conform art. 14 al Codului civil (în vigoare la data producerii faptului juridic), (1) Persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea integrală a

prejudiciului cauzat astfel. (2) Se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum şi beneficiul neobţinut prin încălcarea dreptului (venitul ratat).

Iar, conform art. 15 al Codului civil (în redacția legii pînă la 01.03.2019), drepturile personale nepatrimoniale şi alte valori nemateriale sînt apărate în cazurile şi în modul prevăzut de prezentul cod şi de alte legi, în limita în care folosirea modalităţilor de apărare a drepturilor civile reiese din esenţa dreptului încălcat şi din caracterul consecinţelor acestei încălcări.

În conformitate cu art. 43 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiţii echitabile şi satisfăcătoare de muncă, precum şi la protecţia împotriva şomajului. Salariaţii au dreptul la protecţia muncii. Măsurile de protecţie privesc securitatea şi igiena muncii, regimul de muncă al femeilor şi al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiţii grele, precum şi alte situaţii specifice.

În conformitate cu art. 1398 al Codului civil (în redacția legii pînă la 01.03.2019), cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune. Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăție se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege. O altă persoană decât autorul prejudiciului este obligat să repare prejudiciul numai în cazurile expres prevăzute de lege. Prejudiciul nu se repară dacă a fost cauzat la rugămintea sau cu consimțământul persoanei vătămate și dacă fapta autorului nu vine în contradicție cu normele de etică și morală.

În conformitate cu art. 1417 al Cod civil (în redacția legii pînă la 01.03.2019), prejudiciul cauzat din intenția persoanei vătămate nu se repară. Dacă culpa gravă a persoanei vătămate a contribuit la producerea prejudiciului sau la agravarea lui, despăgubirea se reduce potrivit gradului de vinovăție a persoanei vătămate. Culpa gravă a persoanei vătămate nu constituie temei de reducere a despăgubirii în cazurile prevăzute la art. 1405 și nici în cazurile în care prejudiciul a fost cauzat unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani sau unei persoane lipsite de capacitate de exercițiu.

În conformitate cu art. 1418 al Codului civil (în redacția legii pînă la 01.03.2019), în caz de vătămare a integrității corporale sau de altă vătămare a sănătății, autorul prejudiciului are obligația să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacității de muncă, precum și cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătății – de tratament, de alimentație suplimentară, de protezare, de îngrijire străină, de cumpărarea unui vehicul special, de reciclare profesională etc. determinarea salariului (venitului)

nerealizat din cauza vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății se efectuează conform legii. La determinarea salariului nerealizat (venitului ratat) nu se iau în considerare pensia de dizabilitate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrității corporale sau cu o altă vătămare a sănătății și nici alte indemnizații sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat. Volumul despăgubirilor ce se cuvin, în conformitate cu prezentul articol, persoanei vătămate poate fi mărit prin lege sau contract.

În conformitate cu art. 1420 alin. (1) al Codului civil (în redacția legii pînă la 01.03.2019), plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces se efectuează în rate lunare.

În conformitate cu art. 1422 al Codului civil (în redacția legii pînă la 01.03.2019), în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspunderea penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

În conformitate cu art. 5 lit. a), k) și s) al Codului muncii, principiile de bază ale reglementării raporturilor de muncă și a altor raporturi legate nemijlocit de acestea, principii ce reies din normele dreptului internațional și din cele ale Constituției Republicii Moldova, sunt următoarele: libertatea muncii, incluzând dreptul la munca liber aleasă sau acceptară, dreptul dispunerii de capacitățile sale de muncă, dreptul alegerii profesiei și ocupației; obligativitatea reparării integrale de către angajator a prejudiciului material și a celui moral cauzate salariatului în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de muncă; garantarea dreptului la asigurarea socială și medicală obligatorie a salariaților.

În conformitate cu art. 6 alin. (1) – (3) al Codului muncii, libertatea muncii este garantată prin Constituția Republicii Moldova. Orice persoană este liberă în alegerea locului de muncă, a profesiei, meseriei sau activității sale. Nimeni, pe toată durata vieții sale, nu poate fi obligat să muncească sau să nu muncească într-un anumit loc de muncă sau într-o anumită profesie, oricare ar fi acestea.

În conformitate cu art. 9 alin. (1) lit. n) al Codului muncii, salariatul are dreptul: la repararea prejudiciului material și a celui moral cauzat în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de muncă. Iar, în conformitate cu art. 10 alin. (2) lit. p)

Codul muncii, angajatorul este obligat: să repare prejudiciul material și cel moral cauzat salariaților în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de muncă.

În conformitate cu art. 196 al Codului muncii, în caz de vătămare a sănătății sau deces al salariatului ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, salariatului i se compensează salariul (venitul nerealizat), precum și cheltuielile suplimentare pentru reabilitarea medicală, socială și profesională în legătură cu vătămarea sănătății, sau familiei defunctului i se compensează cheltuielile legate de deces. Mărimea și condițiile acordării garanțiilor și compensațiilor prevăzute la alin. (1) sunt stabilite de legislația în vigoare.

Din materialele cauzei s-a constatat că la 22 ianuarie 1991, Vasile Todiraș a fost angajat în cadrul SA „Tutun-CTC", în funcție de *****, fapt confirmat prin ordinul de angajare nr. 21 k (f.d. 7).

La 13 septembrie 2001, s-a produs un accident grav de muncă care a fost înregistrat conform încheierii Inspectoratului teritorial pentru protecția muncii privind accidentul de muncă și procesul-verbal nr. 003/2001 din 01 noiembrie 2001, de cercetare a accidentului de muncă (f.d. 3-6, 13-16).

În urma acestui accident Vasile Todiraș și-a pierdut capacitatea de muncă și s-a ales cu ***** fapt confirmat prin certificatul seria EM nr. *****emis de către CNAS (f.d. 9).

Conform procesului-verbal nr. 49 al ședinței administrației și a comitetului sindical al SA „Tutun-CTC" din 02 aprilie 2002 din or. Chișinău s-a decis a diviza gradul de vinovăție în baza accidentului de muncă a lui Vasile Todiraș, în felul următor: 75% revine întreprinderii, 25 % accidentatului, de la 100% care se consideră cifra de 95% de pierdere a capacității de muncă apreciată conform documentelor prezentate (f.d. 19- 20).

În conformitate cu procesul-verbal nr. 49 al ședinței administrației și a comitetului sindical al SA „Tutun-CTC" din 02 aprilie 2002, s-a decis de a îmbunătăți condițiile de trai a fostului lucrător Vasile Todiraș, accidentat la 19 septembrie 2001 cu pierderea capacității de muncă – 95%, invalid de gradul I, luând în considerație că are la întreținere 2 copii – elevi de clasele primare; de reconstruit din încăperile 1, *****de la***** în căminul din str. *****,***** – un apartament cu ***** cu toate comoditățile.

Toate cheltuielile au fost efectuate total din contul SA „Tutun-CTC" (f.d. 44).

Potrivit ordinului nr. 140 din 22 aprilie 2002, a fost ordonată concedierea lui Vasile Todiraș din 04 februarie 2002 în legătură cu necorespunderea muncii efectuate ca urmare a stării sănătății, ce-i împiedică la continuarea activității respective cu achitarea indemnizației unice din contul salariului mediu lunar pe țară pentru fiecare procent de pierdere a capacității de muncă profesională, ce se echivalează cu 42960 lei (salariul mediu pe Republica Moldova pentru ianuarie 2002, 572,80 lei x 75%).

Totodată, (conform calculului) lui Vasile Todiraș i se va plăti compensarea salariului pierdut în rezultatul morbidității profesionale în sumă de 1422,75 (1973,83 lei, salariul mediu al lui Vasile Todiraș, 551,08 lei pensia lui Vasile Todiraș) - din ziua stabilirii până la 01 martie 2004 (f.d. 21- 21, verso).

Astfel, indemnizația de dizabilitate a fost calculată și achitată de către SA „Tutun CTC" lui Vasile Todiraș până în luna martie 2018, fapt confirmat prin certificatul anexat la materialele cauzei (f.d. 22).

Totodată, potrivit dispoziției de plată nr. 43, ultima achitare a fost efectuată la 24 aprilie 2018 în sumă de 11457, 30 lei (f.d. 10).

Ținând cont că, SA „Tutun-CTC" din luna aprilie 2018 nu i-a achitat lui Vasile Todiraș indemnizația lunară, ultimul a expediat în adresa părții reclamante SA „Tutun CTC" scrisori prin care a solicitat achitarea indemnizației de dezabilitate.

Prin răspunsul SA „Tutun-CTC" nr. 02/264 din 08 iunie 2018 (f.d. 11), Vasile Todiraș a fost înștiințat despre faptul că, în conformitate cu prevederile Legii nr.756 din 24 decembrie 1999, calitatea de asigurător pentru accidentele de muncă o are Casa Națională de Asigurări Sociale. Indemnizația de dizabilitate se acordă la cererea persoanei îndreptățite prezentată asigurătorului, adică Casei Naționale de Asigurări Sociale, care se achită din fondul de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale. Legiuitorul a stabilit prin legea menționată *supra*, că întreprinderile plătesc despăgubirile doar pentru accidentele de muncă stabilite până la intrarea în vigoare a legii, adică până la 23 septembrie 2000. Astfel, SA „Tutun-CTC" nu are obligația de a achita îndemnizația de dizabilitate.

Totodată, Colegiul civil reține că Vasile Todiraș, în prezent este invalid de gradul I, fără termen, accident de muncă. Respectiv, beneficiază din sistemul public de pensii, de o pensie de dezabilitate și o indemnizație ca urmare a accidentului de muncă (f.d. 8, 73, 77, 87-89).

Prin urmare, la 21 februarie 2019, Vasile Todiraș a depus o cerere de chemare în judecată împotriva SA „Tutun-CTC", cu concretizările ulterioare, solicitând încasarea sumei restante formate din aprilie 2018.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, a admis în parte cererea de chemare în judecată. S-a încasat de la SA „Tutun-CTC" (IDNO *****) în beneficiul lui Vasile Todiraș (IDNP *****) suma de 426625,38 lei (patru sute douăzeci și șase mii șase sute douăzeci și cinci lei, treizeci și opt bani) cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020. În rest, cerințele formulate au fost respinse ca neîntemeiate. S-a încasat de la SA „Tutun-CTC" (IDNO *****) în beneficiul statului suma de 12798,76 lei (doisprezece mii șapte sute nouăzeci și opt lei, șaptezeci și șase bani) cu titlu de taxă de stat și suma de 69,50 lei (șaizeci și nouă

lei, cincizeci bani) cu titlu de cheltuieli suportate de instanța de judecată în legătură cu soluționarea cauzei.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile și SA „Tutun-CTC”, au contestat-o cu apel, invocând argumentele menționate *supra*.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 31 octombrie 2023, a fost restituită cererea de apel declarată de avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, emisă la cererea de chemare în judecată depusă de Todiraș Vasile împotriva SA „Tutun-CTC”, intervenient accesoriu Casa Națională de Asigurări Sociale privind încasarea sumelor, în partea pretenției privind încasarea îndemnizației pentru perioada ce excede aprilie 2018 - octombrie 2020.

Potrivit art. 1 din Legea asigurării pentru accidente de muncă şi boli profesionale nr. 756-XIV din 24 decembrie 1999, dreptul la asigurare pentru accidente de muncă şi boli profesionale este garantat de stat.

Conform art. 2 alin. (1) al Legii nr. 756 din 24.12.1999 asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale, asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale constă în stabilirea unor raporturi specifice, prin care se asigură protecția socială împotriva următoarelor categorii de riscuri profesionale: diminuarea capacității de muncă, pierderea capacității de muncă, deces ca urmare a accidentului de muncă sau a bolii profesionale.

Potrivit art. 9 al Legii nr. 756 din 24.12.1999 asigurării pentru accidente de muncă şi boli profesionale, (1) Asiguraţii au dreptul la următoarele prestaţii şi indemnizaţii de asigurare: a) prestaţii pentru reabilitare medicală; b) prestaţii pentru recuperarea capacităţii de muncă; c) prestaţii pentru reabilitarea profesională; d) indemnizaţie pentru incapacitate temporară de muncă; e) indemnizaţie pentru transferarea temporară la altă muncă; f) indemnizaţie de invaliditate; g) indemnizaţie de deces. (2) Prestaţiile pentru reabilitare medicală şi recuperarea capacităţii de muncă au prioritate faţă de indemnizaţii.

În conformitate cu art. 16 al Legii nr. 756 din 24.12.1999, (1) Asigurații care, ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, și-au pierdut, total sau cu cel puțin 35%, capacitatea de muncă au dreptul la o indemnizație de dizabilitate care se acordă lunar pe toată perioada în care beneficiază de pensie de dizabilitate din sistemul public de asigurări sociale. (2) Cuantumul indemnizației de dizabilitate diferă în funcție de gradul de dizabilitate al asiguratului, stabilit potrivit legislației. (3) Cuantumul indemnizației de dizabilitate pentru asiguratul cu dizabilități severe sau accentuate se determină ca diferența dintre 2/3 din salariul mediu lunar asigurat al asiguratului pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată îmbolnăvirea profesională și

cuantumul pensiei de dizabilitate a acestuia stabilit prin sistemul public de asigurări sociale.

În temeiul hotărârii Guvernului nr. 1101/2001 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea indemnizației de dizabilitate pentru accidente de muncă sau boli profesionale, 1. de dreptul la indemnizația de dizabilitate beneficiază asigurații, cărora li s-au stabilit pensii de dizabilitate drept urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale; 2. indemnizația de dizabilitate se stabilește conform prevederilor legislației în vigoare persoanelor care, în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, și-au pierdut total sau parțial capacitatea de muncă; 3. condițiile de stabilire a cuantumului indemnizației de dizabilitate, prevăzute de prezentul regulament, sînt conforme cu prevederile Legii privind asigurările pentru accidente de muncă și boli profesionale și Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei; 4. cuantumul indemnizației de dizabilitate pentru asiguratul încadrat în gradele sever sau accentuat de dizabilitate se determină prin diferența dintre 2/3 din venitul mediu lunar asigurat al asiguratului pentru ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată boala profesională și cuantumul pensiei de dizabilitate al acestuia, stabilit prin sistemul public de asigurări sociale; 4^2 la încadrarea în alt grad de dizabilitate cuantumul indemnizației de dizabilitate se reexaminează în conformitate cu noua grupă de dizabilitate, iar în cazul reîncadrării în gradul de dizabilitate anterior, și cuantumul indemnizației de dizabilitate se stabilește cel anterior, conform gradului de dizabilitate; 4^3 indemnizația de dizabilitate se indexează în conformitate cu prevederile art. 13 din Legea *****56/1998 privind sistemul public de pensii; 7. salariul mediu lunar se calculează din plățile pentru care au fost achitate conform legislației în vigoare primele de asigurare. Premiile și alte plăți se includ în salariu pentru luna în care au fost primite; 8. cuantumul indemnizației de dizabilitate pentru asiguratul încadrat în gradele sever sau accentuat de dizabilitate se calculează după formula Mi = 2/3Sm-P, unde Mi - reprezintă mărimea indemnizației de dizabilitate, Sm - salariul mediu asigurat pe ultimele 6 luni, premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constatată îmbolnăvirea profesională, P - mărimea pensiei de dizabilitate stabilită de organele de asigurări sociale de stat.

Potrivit art. 32 alin. (2) al Legii nr. 625/1991 cu privire la protecția muncii (în vigoare pînă la 30.05.2008) angajatului, căruia i s-a stabilit gradul de reducere a unei îmbolnăviri profesionale, i se plătește din contul întreprinderii care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru îmbolnăvirea profesională, pe lîngă despăgubirea stabilită de lege, o indemnizație unică, luîndu-se ca bază un salariu mediu lunar din Republica Moldova pentru fiecare procent de pierdere a capacității profesionale de muncă, dar nu mai puțin de un salariu anual al accidentatului. Plătirea indemnizațiilor unice persoanelor care au dreptul la aceasta o efectuează

întreprinderea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru îmbolnăvirea profesională în modul stabilit de Guvernul Republicii Moldova.

Conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 278-XIV din 11 februarie 1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiunilor de serviciu, prezenta lege stabilește modul de recalculare a sumei inițiale, stabilite conform legislației în vigoare, de compensare a pagubei cauzate persoanelor care și-au pierdut capacitatea de muncă în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, precum și persoanelor care au dreptul la recuperarea pagubei în cazul pierderii întreținătorului, ca mecanism permanent de recuperare, în baza salariului mediu lunar pe țară, a pierderilor suportate de acestea.

Totodată, conform art. 18 al Legii nr. 186 din 10.07.2008 securității și sănătății în muncă, (1) Lucrătorului căruia i s-a stabilit gradul de reducere a capacităţii de muncă ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale i se plăteşte, din contul unităţii care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru boala profesională, pe lîngă despăgubirea stabilită de lege, o indemnizaţie unică, luîndu-se ca bază salariul mediu lunar pe ţară, pentru fiecare procent de pierdere a capacităţii de muncă, dar nu mai puţin de un salariu anual al accidentatului. (3) Plata indemnizaţiei unice prevăzută la alin. (1) şi alin. (2) se efectuează începînd cu data de 30 mai 2008. (4) Dacă reducerea capacităţii de muncă sau decesul lucrătorului a survenit în urma unui accident de muncă nu numai din vina unităţii ci şi a accidentatului, se aplică răspunderea mixtă conform legii şi mărimea indemnizaţiei unice se reduce în dependenţă de gradul de vinovăţie a accidentatului. (5) Indemnizaţia unică se plăteşte persoanelor care au dreptul la aceasta de către unitatea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru boala profesională, în modul stabilit de Guvern. (6) În cazul în care unitatea nu dispune de mijloacele respective, plata indemnizaţiei unice se efectuează, în baza hotărîrii instanţei judecătoreşti, din contul oricăror bunuri sau mijloace ale unităţii. (7) Litigiile ce ţin de achitarea indemnizaţiei unice se examinează de către instanţa judecătorească.

De asemenea, avînd în vedere că plata îndemnizației se solicită pentru perioada de până la octombrie 2020, Colegiul civil va reține și prevederile art. 2028 Cod civil, (1) În caz de vătămare a integrităţii corporale sau de altă vătămare a sănătăţii, autorul prejudiciului are obligaţia să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacităţii de muncă, precum şi cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătăţii – de tratament, de alimentaţie suplimentară, de protezare, de îngrijire străină, de cumpărarea unui vehicul special, de reciclare profesională etc. (2) Determinarea salariului sau venitului ratat din cauza vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii se efectuează conform art. 2029 şi 2030. (3) La determinarea salariului

sau venitului ratat nu se iau în considerare pensia de dizabilitate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrităţii corporale sau cu o altă vătămare a sănătăţii şi nici alte indemnizaţii sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat. (4) Volumul despăgubirilor ce se cuvin, în conformitate cu prezentul articol, cu art. 2029 şi 2030, persoanei vătămate poate fi mărit prin lege sau contract. (5) Răspunderii pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătății i se aplică dispoziţiile legale privind răspunderea extracontractuală, chiar dacă prejudiciul a fost cauzat cu ocazia executării unei obligaţii contractuale. Cu toate acestea, persoana vătămată poate invoca stipulaţiile contractului dacă acestea îi sînt mai favorabile decît dispoziţiile privind răspunderea extracontractuală.

Conform art. 2029 al Codului civil, (1) Despăgubirea pentru salariul sau venitul ratat se stabileşte pe baza venitului mediu lunar net din muncă sau altă activitate a persoanei vătămate din ultimul an înainte de pierderea sau reducerea capacităţii sale de muncă ori, în lipsă, pe baza venitului lunar net pe care l-ar fi putut realiza, ţinîndu-se seama de calificarea profesională pe care o avea sau ar fi avut-o la terminarea pregătirii pe care era în curs să o primească. (2) Cu toate acestea, dacă persoana vătămată face dovada posibilităţii obţinerii unui salariu sau venit mai mare în baza unui contract încheiat în ultimul an, iar acesta nu a fost pus în executare, se va ţine seama în determinarea despăgubirii de aceste venituri. (3) Dacă persoana vătămată nu avea o calificare profesională şi nici nu era în curs să o primească, despăgubirea va fi egală cu suma brută a salariului minim pe ţară stabilit de Guvern.

Potrivit art. 2034 alin. (1)-(2) al Codului civil, plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces se efectuează în rate lunare. Compensarea cheltuielilor ce vor fi suportate din cauza vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii poate fi stabilită cu anticipaţie, în baza avizului organului medical abilitat, inclusiv pentru achitarea prealabilă a serviciilor şi bunurilor necesare, ca foaie la sanatoriu, bilete de călătorie, mijloace speciale de transport etc.

Analizând materialele dosarului, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, Colegiul civil apreciază soluția instanței de judecată în partea încasării de la SA „Tutun-CTC” în beneficiul lui Vasile Todiraș a sumei cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020, drept pripită, fapt pentru care va dispune micșorarea acestei sume de la 426625,38 lei la suma de 319.969,03 lei, din următoarele considerente.

Astfel, instanța de fond a reținut că având în vedere capacitatea de muncă pierdută în proporție de 95% și gradul de vinovăție al ambelor părți, este necesar de a încasa din contul pârâtului în beneficiul reclamantului compensația viageră

restantă, și anume în cuantum de 426625,38 lei pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020.

Suma ce urmează a fi încasată cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă poate fi descifrată după cum urmează.

Salariile medii pe economie pentru anul 2017 a fost stabilit în cuantum de 5 600 lei; pentru anul 2018 = 6 150 lei; pentru anul 2019 = 6 975 lei și pentru anul 2020 = 7953 lei.

Anul 2018 (aprilie 2018 - martie 2019) 5 600 lei : 519,2 lei = 10,7858 lei; 10,7858 lei x 1 973,83 lei = 21 289,33 lei; 21 289,33 lei x 95% = 20 224,8635 lei; 20 224,86 lei – 7 431,19 lei (pensie și indemnizație primită de la CNAS = 2 849,67 lei + 4 581,52 lei) = 12 793,67 lei; 12 luni x 12 793,67 lei = 153 524,04 lei.

Anul 2019 (aprilie 2019 – martie 2020) 6150 lei : 519,20 lei = 11,8451 lei; 11,8451 lei x 1973,83 lei = 23 380,2137 lei; 23380, 2137 lei x 95% = 22 211,20 lei; 22 211,20 – 7904,83 lei (pensie și indemnizație primită de la CNAS = 3 080,49 lei + 4 824,34 lei = 14 306,37 lei; 12 luni x 14 306,37 lei = 171.676,44 lei.

Anul 2020 (aprilie 2020 – septembrie 2020) 6 975 lei : 519,20 lei = 13,4341 lei; 13,4341 lei x 1 973,83 lei = 26 516,6296 lei; 26 516,6296 lei x 95% = 25190,7981 lei; 25 190,7981 lei – 8 286,64 lei (pensie și indemnizație primită de la CNAS = 3 229,28 lei + 5 057,36 lei) = 16 904,15 lei; 6 luni x 16 904,15 lei = 101 424,90 lei.

Astfel, 153524,04 lei + 171676,44 lei + 101424,90 lei = 426625,38 lei.

Însă, deși instanța de fond a reținut gradul de vinovăție al ambelor părți, în calculul efectuat acest fapt nu este reflectat. Astfel, Colegiul civil conchide prezența în acțiunile culpabile de producere a accidentului de muncă elementele componenței de răspundere juridico-civile mixte, existând fapta prejudiciabilă, vinovăția, fiind identificați cert autorii căror le este imputabilă cauzarea ei, urmărire prejudiciabile precum și legătura cauzală. Iar, conform procesului-verbal nr. 49 al ședinței administrației și a comitetului sindical al SA „Tutun-CTC” din 02 aprilie 2002 din or. Chișinău s-a decis a diviza gradul de vinovăție în baza accidentului de muncă a lui Vasile Todiraș, în felul următor: 75% revine întreprinderii, 25 % accidentatului, de la 100% care se consideră cifra de 95% de pierdere a capacității de muncă apreciată conform documentelor prezentate (f.d. 19, 20).

Prin urmare, Colegiul civil conchide că din suma stabilită și calculată de către instanța de judecată cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020, în mărime de 426625,38 lei, urmează a fi scăzut gradul de vinovăție al intimatului Vasile Todiraș de 25%: 426625,38 lei – 25% = 319.969,03 lei (trei sute nouăsprezece mii nouă sute șaizeci și nouă, trei bani).

Colegiul civil nu poate reține afirmațiile avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile cu privire la faptul că instanța de fond nejustificat a redus din suma compensației, or, se atestă că la calcularea îndemnizației nu se iau în considerare pensia de dizabilitate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrităţii corporale sau cu o altă vătămare a sănătăţii şi nici alte indemnizaţii sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat.

Totodată, Colegiul civil menționează că conform notei contabile din 01.04.2016 a SA „Tutun-CTC", începând cu 01.04.2016, s-a calculat îndemnizația de infirmitatea pentru Todiraș Vasile: după cum urmează: 4610.0 / 519.20 = 8.8808; 8.808*1973.83 = 17529.19; 17529.19*95% = 16652.73; 16652.73 - 6415.87 =10236.86 lei\unde 4610,90 salariul mediu lunar pe țară în a. 2015: 519,20 lei salariul mediu lunar pe țară în a. 2001; 1973,83 salariul mediu lunar în a. 2001 al lui Todiraș Vasile; 6415.87= 2440.081ei + 3975,79 lei pensie şi indemnizaţie lunară de la CNAS a RM de care beneficiază Todiras Vasile. Astfel, 10236,86 suma de care a beneficia lunar d-ul Todiraș Vasile de la „Tutun-CTC" SA (f.d. 71). În acest mod, a fost calculată și compensația pentru anul 2017 (f.d. 74).

Prin urmare, Colegiul civil remarcă că pentru anul 2018, conform calculul menționat mai sus: 5600 lei – reprezintă salariu mediu pe economie; 519,2 lei – salariu mediu lunar pe țară în anul 2001, 1973, 83 lei – salariu mediul lunar în anul 2001 al lui Todiraș Vasile, calculat din lunile premergătoare accidentului de muncă; 95 % de pierdere a capacității de muncă, iar 7431,19 lei (pensie și indemnizație primită de la CNAS.

Aceleași raționamente sunt aplicabile și pentru calcularea sumei încasate pentru anii 2019, 2020.

Modul de calculare a salariului mediu este reglementat expres în hotărârea Guvernului nr. 426 din 26 aprilie 2004, potrivit căruia perioada de calculare în speță, constituie trei luni calendaristice de lucru premergătoare evenimentului de care depinde plata respectivă (de la data de 01 până la data de 01)

Astfel, Colegiul civil consideră drept neîntemeiate afirmațiile apelantului SA „Tutun-CTC" cu privire la faptul că a fost efectuat un calcul arbitrar, lipsit de fundament juridic. Mai mult, acest calcul a fost reținut și de către SA „Tutun-CTC" la plata îndemnizației de infirmitate, iar un alt calcul nu a fost prezentat. Or, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. În același timp, Colegiul civil reține că instanța de fond a reținut că partea reclamantă în cadrul ședinței de judecată din 12 decembrie 2022, a specificat precum că suma datorată la zi este de aproximativ 1101 671,88 lei, însă nu a formulat în acest sens o cerere de concretizare a cerințelor înaintate, or instanța de judecată nu poate depăși limitele

de examinare a pretențiilor înaintate de partea reclamantă, având în vedere art. 240 alin. (3) Cod de procedură civilă.

Însă, Colegiul civil remarcă că, deși instanța de judecată a admis și a încasat suma cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă pentru perioada aprilie 2018 - septembrie 2020, prin cererea din 23 septembrie 2020, în rest respingând-o, avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile, a calculat prejudiciul menționat inclusiv și pentru luna octombrie 2020 (f.d. 81, verso).

Prin urmare, se impune necesitatea de a casa hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, în partea respingerii pretenției privind încasarea sumei cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada octombrie 2020, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri privind încasarea de SA ,,Tutun-CTC" în beneficiul lui Vasile Todiraș a sumei de 12.678,11 lei (doisprezece mii șase sute șaptezeci și opt, unsprezece bani) cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada octombrie 2020 (16904,15 lei – 25% = 12.678,11 lei).

În partea ce ține de pretenția privind încasarea daunelor materiale în mărime de 90768 lei, Todiraș Vasile a invocat că lunar conform extrasului medical atașat are nevoie și procură de sine stătător consumabile medicale necesare pentru întreținerea vieții, astfel lunar cheltuielile sale constituie 2928 lei, iar pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020, a cheltuit 90768 lei pentru procurarea acestora, conform înscrisurilor anexate. Aceste consumabile erau cumpărate de dânsul din contul surselor financiare ale indemnizației achitate de SA ,,Tutun-CTC".

Prin urmare, la caz Colegiul civil consideră drept justă aprecierea instanței de fond pe marginea solicitării privind încasarea prejudiciului material în mărime de 90768 lei, or, îndemnizația lunară admisă de către instanță urmează să acopere și cheltuielile respective. Mai mult, admiterea prezentei cerințe va prejudicia considerabil intimatul/apelant SA ,,Tutun-CTC" și ar constitui o dublă impunerea la plata unui prejudiciu. Astfel, instanța nu poate încasa o sumă suplimentară, decât cea prevăzută de lege, care deja acoperă cheltuielile suportate de Todiraș Vasile, în caz contrar ar putea constitui și o îmbogățire nejustificată, cu atît mai mult că însăși apelantul Todiraș Vasile a indicat că aceste consumabile erau cumpărate de dânsul din contul surselor financiare ale indemnizației achitate de SA ,,Tutun-CTC".

Totodată, Colegiul civil remarcă că plata unui asemenea prejudiciu la etapa dată, adică după curgerea unui timp semnificativ de la data producerii accidentului de muncă, nu are acoperire legală.

De asemenea, în partea ce ține de cerința privind încasarea prejudiciului moral, instanța de apel la fel consideră corectă concluzia instanței de fond, or, de către SA ,,Tutun-CTC" a fost achitată indemnizația stabilită de comisia

Comitetului Sindical. La fel, pentru a îmbunătăți condițiile de trai a lui Vasile Todiraș, s-a reconstruit din încăperile auxiliare *****, *****de la***** din str. *****,*****, un apartament cu *****cu toate comoditățile, cheltuielile fiind suportate de către SA „Tutun-CTC”. Astfel, prin aceste acțiuni partea pârâtă a compensat prejudiciul moral cauzat Vasile Todiraș, acordându-i o șansă de a avea un trai mai bun.

În același timp, Colegiul civil reține că în motivarea cerinței de încasare a prejudiciului moral, Vasile Todiraș a menționat că în perioada cât nu a fost achitată această indemnizație, cheltuielile date au fost suportate din resursele financiare ale soției sale și din sursele financiare ale rudelor apropiate, deoarece alte surse nu are și nici statul nu asigură persoanele de genul său cu consumabile necesare. Din aceste considerente solicită încasarea măcar a 100000 lei drept daună morală, însă acest fapt nu constituie temei de încasare a unui prejudiciu moral suplimentar.

Conform art. 98 alin.(1) Cod de procedură civilă, cheltuielile aferente judecării cauzei, suportate de instanţa judecătorească, precum şi taxa de stat, de a căror plată reclamantul a fost scutit, se încasează la buget de la pîrît proporţional părţii admise din acţiune dacă pîrîtul nu este scutit de plata cheltuielilor de judecată.

Avînd în vedere că Colegiul civil a conchis asupra necesității micșorării compensației pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020, și suplimentar a încasa și compensația pentru luna octombrie, urmează a fi micșorată corespunzător și taxa de stat de la 12798,76 lei la suma de 9.979, 41 lei (nouă mii nouă sute șaptezeci și nouă, patruzeci și unu bani) (332.647,14 lei × 3%).

De asemenea, Colegiul civil consideră că instanța de fond corect a dispus încasarea sumei de 69,50 lei (șaizeci și nouă lei, cincizeci bani) cu titlu de cheltuieli suportate de instanța de judecată în legătură cu soluționarea cauzei.

În așa împrejurări, Colegiul civil reiterează că, instanța de fond incorect în parte a adoptat soluția, astfel că cererile de apel înaintate de avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile și de SA „Tutun-CTC” urmează a fi admise, din considerentele expuse *supra*.

În conformitate cu art. 385 lit. b), c), art. 389-390, 394 Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ,

d e c i d e:

Admite apelul declarat de avocatul Filip Igor în interesele lui Todiraș Vasile.

Casează hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, în partea respingerii pretenției privind încasarea sumei cu titlu de

compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada octombrie 2020, și în această parte adoptă o nouă hotărâre prin care:

Încasează de la SA „Tutun-CTC” (IDNO *****) în beneficiul lui Vasile Todiraș (IDNP *****) suma de 12.678,11 lei (doisprezece mii șase sute șaptezeci și opt, unsprezece bani) cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada octombrie 2020.

Admite apelul declarat de SA „Tutun-CTC”.

Modifică, hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, în partea încasării de la SA „Tutun-CTC” (IDNO *****) în beneficiul lui Vasile Todiraș (IDNP *****) a sumei cu titlu de compensație a pagubei produse în urma accidentului de muncă, pentru perioada aprilie 2018 – septembrie 2020, cu micșorarea sumei încasate de la 426625,38 lei (patru sute douăzeci și șase mii șase sute douăzeci și cinci lei, treizeci și opt bani) la suma de 319969,03 lei (trei sute nouăsprezece mii nouă sute șaizeci și nouă, trei bani).

Micșorează suma taxei de stat încasată de la SA „Tutun-CTC” (IDNO *****) în beneficiul statului de la 12798,76 lei (doisprezece mii șapte sute nouăzeci și opt lei, șaptezeci și șase bani) la suma de 9.979, 41 lei (nouă mii nouă sute șaptezeci și nouă, patruzeci și unu bani).

În rest hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 27 decembrie 2022, se menține.

Decizia este definitivă și executorie de la pronunțare, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele ședinței,
Judecătorul: Nelea Budăi

Judecătorii: Iurie Cotruță

Ion Țurcan